

УДК 338.43.01

Мороз О.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, 097-985-92-25

Кукель Г.С., к.е.н., викладач кафедри економіки і фінансів, Вінницький кооперативний інститут

Кепко В.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація

В основу авторських досліджень покладено концептуальну тезу про визначальну роль ідеального організаційного типу як базової економічної одиниці господарської системи. Звідси універсальне підприємство відповідає певним характеристикам і виконує функції, які будуть, з одного боку, визнані суспільством як прийнятні, а з іншого – забезпечуватимуть його прибутковість і конкурентоспроможність. Представлено авторське тлумачення таких характеристик, критерії реалізації і функції. Оцінювання діяльності запропоновано за критерієм реалізації функцій в процесі функціонування.

Ключові слова: аграрний бізнес, сільськогосподарське підприємство, оцінювання, функціональність діяльності.

Abstract

The basis of the author's research is based on the conceptual thesis about the decisive role of an ideal organizational type as the basic economic unit of the economic system. Hence the Universal Enterprise meets certain characteristics and functions that will be recognized by society and ensure its profitability and competitiveness. Submitted by copyright interpretation of such characteristics, criteria and implementation functions. Evaluation of activity prompted by the criterion of functions in the process of operation.

Актуальність теми дослідження. Особливістю трансформаційних процесів в аграрному секторі України стало, з одного боку, значне збільшення потенціалу виробництва та ступеня його реалізації, а з іншого, виникнення низки галузевих проблем розвитку, що обумовлені суперечливими тенденціями щодо економічних і соціальних наслідків реформування. При цьому вітчизняне сільськогосподарське виробництво набуло нових структурно-організаційних форм. З огляду на це завдання коректного оцінювання факторів галузевого соціально-економічного зростання та відповідних обмежень набувають принципово нової актуальності. До таких слід віднести організаційну динаміку як безпосередній наслідок реформ та, водночас, фактор галузевої ефективності. Реформи у галузі відбувалися на фоні докорінної зміни організаційної структури вітчизняного сільського господарства, у т.ч. зміни функцій, розмірів та принципів діяльності окремих груп аграрного бізнесу. З огляду на зазначене, вивчення цих процесів має важливе теоретичне і прикладне значення.

Дослідження функцій та організаційної результативності бізнесу можна віднести до тих питань, які традиційно викликали інтерес з боку вчених-економістів і практиків. Спектр наукових підходів до опису функціонування бізнесу традиційно формувався на основі досліджень А. Сміта, А. Маршала, Р. Коуза, В. Зомбарта, К. Маркса, Ф. Найта, О. Чаянова та ін. Вивченню організаційно-економічних змін в АПК України присвячували свої дослідження П. Саблук [1], Ю. Лупенко [2], П. Гайдуцький [3] та ін. Саме на основі цих досліджень формувалося концептуальне уявлення про сучасний стан вітчизняного сільського господарства, наявні проблеми та перспективи їхнього вирішення. Безпосередньо питання організаційних основ результативності діяльності аграрного бізнесу в Україні на сучасному етапі розвитку економіки вивчали науковці В. Андрійчук [4-5], В. Дієсперов [6], Б. Пасхавер [7], О. Бородіна [8], М. Кропивко [9], А. Данкевич [10], В. Месель-Веселяк [11], П. Макаренко [12] та ін. Разом із тим, до останнього часу відсутні систематизовані методологія і методика оцінювання результативності діяльності сучасного сільськогосподарського підприємства та аграрного бізнесу

загалом, які б дозволили достатньо коректно групувати суб'єкти господарської діяльності, у т.ч. здійснювати обмежувальні, стимулюючі та інші регулятивні заходи для підвищення суспільної ефективності їхньої діяльності. Саме на розроблення методології і методики зазначеного і акцентовано увагу у даній статті.

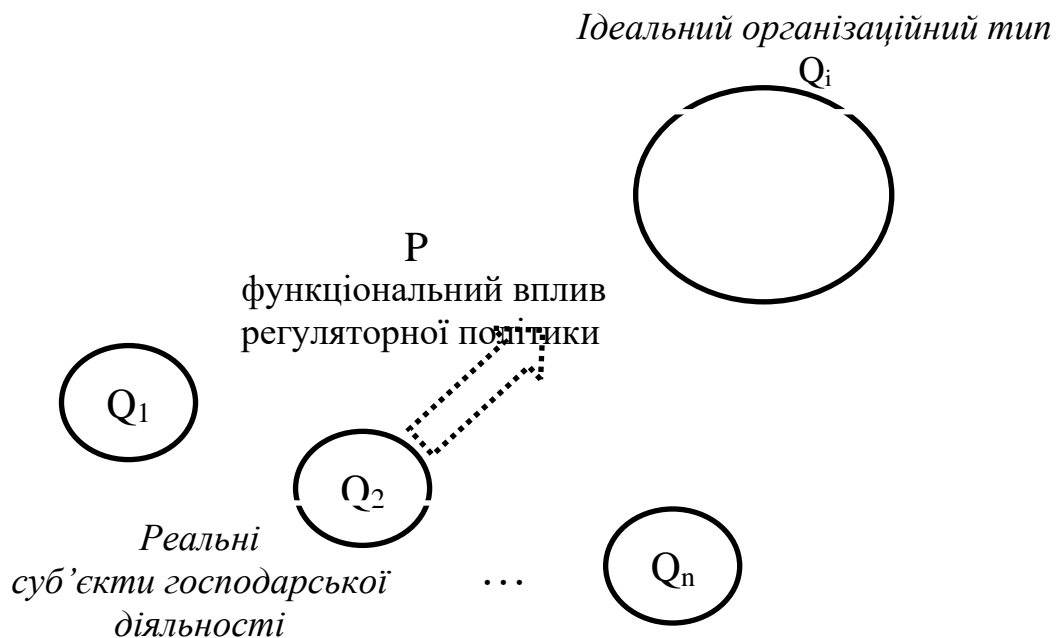
Мета дослідження: обґрунтування науково-прикладних засад організаційної динаміки в аграрному секторі національної економіки та результативності функціонування аграрного бізнесу.

Результати досліджень

В основу досліджень покладено тезу про визначальну роль ідеального організаційного типу як елементарної економічної одиниці господарської системи, галузі у т.ч. Оцінювання такої одиниці (підприємство, фірма тощо) передбачає в першу чергу визначення основних організаційних особливостей, які притаманні саме цьому типу господарської діяльності. В свою чергу, універсальне підприємство за логікою своєї діяльності відповідає певним характеристикам, а його діяльність – функціям, які будуть, з одного боку, визнані суспільством як прийнятні, а з іншого – забезпечуватимуть конкурентоспроможність в ринкових координатах. При цьому повинні бути чітко визначені такі характеристики, критерії реалізації і функції. Аналізування того, наскільки, як виконуються необхідні функції, потребує встановлення певного еталону. Таким чином, основним методологічним аспектом стає конструювання певного ідеального об'єкту організації. Звідси під *організаційним типом* запропоновано розглядати суб'єкт економічної діяльності, який має особливі характеристики щодо реалізації функцій в процесі своєї діяльності, що у кінцевому рахунку визначає відмінну результативність такої діяльності. В свою чергу, оцінювання галузі базується на сумарному чи інтегральному оцінюванні всіх суб'єктів відповідної господарської діяльності за *функціональною результативністю їхньої діяльності* (ФРД).

Ідеальний організаційний тип у такому тлумаченні має чітке орієнтування на конкретні історичні, економічні, ментальні умови. Тобто галузь сільського господарства, аграрний бізнес та суб'єкти такої господарської діяльності пореформеного періоду об'єктивно мають інші ідеальні параметри, аніж у 1990 р. чи наприкінці 90-х рр. ХХ ст. Важливість даного твердження обумовлена тим, що ефективність господарської системи на будь-якому етапі свого розвитку обумовлена відповідністю реальних суб'єктів до ідеальних характеристик: чим наближенішою до еталонної є діяльність реальних підприємств, тим ефективнішою є система загалом. Це ж стосується і кількісних пропорцій, де збільшення частки наближених до еталону суб'єктів визначає максимізацію ефективності системи.

В свою чергу, це відбиває також сутність універсальної регулятивної політики, яка покликана нейтралізувати дисфункції ринку і забезпечити діяльність окремих економічних суб'єктів за параметрами, що є найбільшою мірою наближені до суспільно схваленого (ідеального) стану (рис. 1).

Рис. 1. Концепт відповідності ідеального та реальних організаційних типів
Джерело: авторська розробка

Основу концепту ідеального організаційного типу методично складає положення про коректність критеріїв і показників, якими можуть бути описані

такі характеристики і функції. Проблема, як вважаємо, передусім полягає у наявності протиріч між інтересами різних груп економічних агентів, які є реципієнтами інституту підприємства, тобто залежать від характеру функціонування останнього. Це, у свою чергу, визначає суперечливі оцінювання діяльності підприємства. Так, благочинність з боку бізнесу може бути схвально сприйняте місцевою громадою, проте негативно вплинути на рентабельність діяльності; екологічні обмеження можуть зменшувати ринкову ефективність і т.д. Звідси оптимальний режим функціонування аграрного бізнесу передбачає певний компроміс між функціями.

Особливої актуальності набуває питання визначення та побудови ідеального стану господарської системи у період трансформації суспільства, коли традиційні уявлення про роль бізнесу змінюються впродовж відносно короткого періоду, а нові організації часто не сприймаються консервативною частиною суспільства, діють у невизначеному середовищі, коли немає чіткого уявлення про необхідні цілі, задачі, параметри функціонування. Цей ефект проявився і в Україні в період реформування аграрного сектору економіки. Так, впродовж 1990-2000-х років на зміну колгоспам і радгоспам прийшли нові підприємств різних організаційних типів, які у літературі найчастіше називають як «ринково орієнтовані» [8, 15]. Основу останніх визначав як детермінантний фактор приватної власності в умовах посилення впливу ринкових відносин. Проте на практиці діяльність таких підприємств істотно відрізняється саме за функціями та ступенем їхньої реалізації – визначеним вище показником ФРД. І по суті сучасний аграрний бізнес України представлений множиною *організаційних груп*, які включають типові для даної групи суб'єкти господарської діяльності, де, у свою чергу, групування здійснено за кількісними (розмірами і т.ін.) та якісними (ФРД) параметрами. Вважаємо, що оцінювання аграрного бізнесу доцільно здійснювати за двома зазначеними критеріями, адже кількісний (розмір підприємств та інших організаційних утворень, таких як агрохолдинги та ін.) надає уявлення про формальну структуру сільського господарства, тоді як якісний критерій (ФРД) свідчить

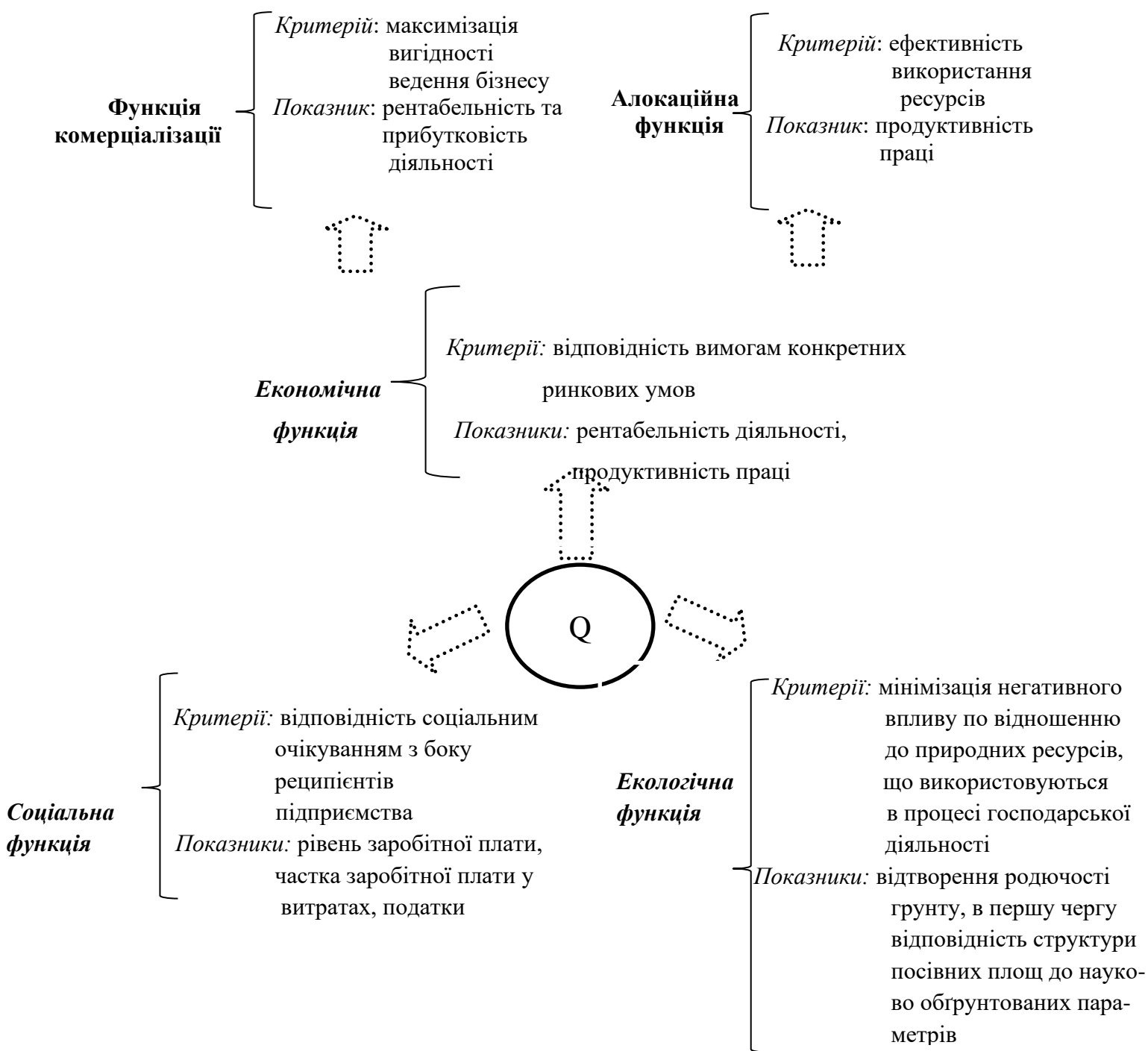
про зміст і характер галузевої діяльності. Звідси саме показник ФРД надає уявлення про реальну організаційну структуру аграрного бізнесу, де процеси *організаційної динаміки* (зміни співвідношення між окремими організаційними групами у галузі) та *організаційне проектування* (цілеспрямований вплив на галузь і бізнес з метою досягнення більш ефективного стану) слід розглядати передусім через зміни ФРД.

На нашу думку, проектування ідеального організаційного типу в сільському господарстві повинно здійснюватися у певних визначальних координатах: відповідності, по-перше, до вимог реального ринку та типу недосконалої конкуренції, що склався в країні та галузі, а, по-друге, до очікувань суспільства та окремих сегментів аграрного соціуму. Звідси можна стверджувати про необхідність досягнення як економічної (ринкової), так і соціальної результативності діяльності.

Методичний опис аналітичної моделі функціональної результативності діяльності аграрного бізнесу повинен передбачати, як вважаємо, чітке формулювання заданих критеріїв, а також мінімальний набір показників, які мають водночас зміст індикаторів стану системи. Розшифрування економічної ефективності передбачає вибір позиції відповідності перш за все таким характеристикам як конкурентоспроможність діяльності та задовільний рівень прибутковості, виразом чого вважаємо такі показники як рентабельність діяльності, прибутковість та продуктивність праці. Звідси, у свою чергу, слід розрізняти: 1) функцію комерціалізації діяльності, яка асоційована перш за все із рентабельністю та прибутковістю; 2) алокаційну функцію, що відображає інтенсивність використання ресурсів – у цьому випадку універсальним розглядався показник продуктивності праці.

Щодо соціального аспекту, то такий включає політику по відношенню до персоналу, місцевих громад, громадських організацій та ін. Відповідно запропоновано такі показники як рівень заробітної плати, частка витрат на оплату праці та розмір податків. Також слід зазначити, що важливим аспектом діяльності універсального підприємства є екологічна функція. Така передбачає

відповідність системи виробництва до ощадливого способу використання природних ресурсів. Враховуючи специфіку галузі, найбільш важливий прояв екологічних функцій вбачаємо у використанні та відтворенні родючості землі. Узагальнений опис функцій, критеріїв і показників оцінювання діяльності аграрного бізнесу в авторському тлумаченні представлено на рис. 2.

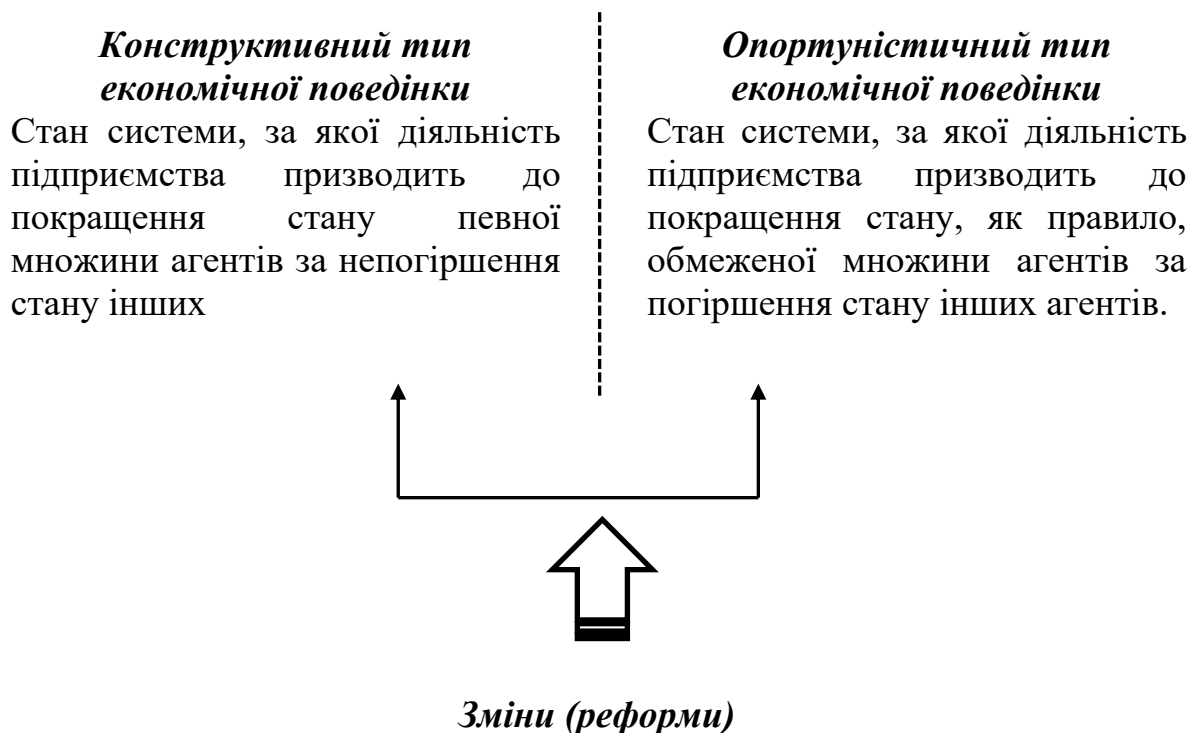

Рис. 2. Функціональний опис діяльності аграрного бізнесу

Джерело: авторська розробка

Між тим досвід реформ засвідчив, що у реалізації всіх трьох функцій – економічній, соціальній та екологічній – вітчизняний аграрний бізнес продовжує стикатися із труднощами. На практиці це означає низьку ринкову ефективність, низькі параметри соціальних зобов'язань та здійснення виробництва на основі усталеного руйнування родючості землі. Отже, будь-які модернізації у галузі не можуть ігнорувати необхідність посилення відповідного регулятивного впливу саме у цих напрямках діяльності.

Відповідно до Паретто-ефекту діяльність аграрного бізнесу може бути представлена двома типами економічної поведінки: конструктивним та опортуністичним. Термін «конструктивізм» використано саме із тієї позиції, що передбачає розуміння суб'єктом економічної діяльності необхідності виконання певної множини функцій, де, у числі інших, є критерій відповідальності перед суспільством, персоналом, місцевими громадами і т. ін. Опортуністичний тип діяльності ґрунтується на намірах уникнути виконання таких функцій, причому здебільшого без прямого порушення законодавства (рис. 3).

Рис. 3. Авторський підхід до типізації поведінки аграрного бізнесу за принципом Паретто-ефекту

Визначення таких типів має безпосереднє прикладне значення. На практиці наявність таких типів поведінки означає дві принципово різні стратегії організаційного розвитку, в основі яких – ідеологія або ж намагання виконувати функції чи уникати цього. Така діаметральна діяльність об'єктивно має різні філософії, місії, зміст системи управління практично в усіх їх аспектах, що обумовлює як результат діяльності бізнесу різні показники. Останні за відповідної аналітичної інтерпретації можуть бути індикаторами типів економічної поведінки. Визначення таких індикаторів має безпосередній методичний зміст як основи ідентифікації – оцінювання, моделювання, прогнозування – типу поведінки конкретної організаційної групи бізнесу з метою або ж стимулювати суспільно бажаний тип поведінки або ж обмежувати опортуністичний його тип.

Загальна аналітична модель опису ФРД може бути описана такими рівняннями (1 - 3). За рівнянням (1) репрезентативний суб'єкт аграрного бізнесу (Q) представлений у вигляді функції відтворення економічних, соціальних та екологічних ресурсів, де наявна регулятивна/управлінська політика є корегуючим функціональним фактором.

$$R_Q = P \dots (f(E) \dots f(C) \dots f(E_{\text{кол}})) , \quad (1)$$

де R_Q – ФРД репрезентативного суб'єкта аграрного бізнесу;

P – функціональний фактор регулятивної політики;

E – економічні ресурси (виробничі ресурси, менеджмент, маркетинг, логістика та ін.);

C – соціальні ресурси (умотивованість та фаховість персоналу, рівень корпоративної культури, підтримка з боку місцевих громад, громадських організацій та ін.);

$E_{\text{кол}}$ – екологічні ресурси (родючість землі).

Опис моделі функціональної ролі регулятивної/управлінської політики (P) представлено у наступних координатах, векторах та обмеженнях (2):

$$\begin{array}{l}
 \xrightarrow{\text{P}} \\
 \text{max ефект}
 \end{array}
 \left\{
 \begin{array}{l}
 \text{max } R_{Qn} \left\{ \begin{array}{l} \text{min } W_n P \\ \text{max } f(E) \\ \text{max } f(C) \\ \text{max } f(E_{\text{кол}}) \end{array} \right. \\
 \\
 f(P) = \frac{k_{\text{відп}}}{\text{max}[0 \rightarrow 1,0]} = \frac{R_{Q\text{реал}}}{R_{Q\text{ідеал}}}
 \end{array}
 \right. \quad (2)$$

де W_n – ціна регуляцій;

$k_{\text{відп}}$ – коефіцієнт відповідності ФРД реальних ($R_{Q\text{реал}}$) до ідеальних ($R_{Q\text{ідеал}}$) суб'єктів аграрного бізнесу

Таким чином, модель регуляцій орієнтована на мінімізацію витрат на регуляції/управління, максимізацію реалізації функцій аграрного бізнесу та відповідності реальних до ідеальних за критеріями і показниками ФРД організаційних типів.

В свою чергу, моделювання діяльності ідеального організаційного типу (3) логічно передбачає максимізацію реалізації всіх основних функцій, мінімізацію витрат на зазначені процеси, а також як принциповий обмежуючий фактор умови відсутності втрат родючості землі в процесі господарської діяльності.

$$R_{Q\text{ідеал}} \left\{ \begin{array}{l} \text{min } Z_{\text{екол}} \rightarrow 0 \\ \text{max } f(E) \\ \text{max } f(C) \\ \text{max } f(E_{\text{кол}}) \\ \text{min } W_e \dots W_c \dots W_{\text{екол}} \end{array} \right. \quad (3)$$

де $Z_{\text{екол}}$ – втрати родючості землі в процесі господарської діяльності;

$\min W_e \dots W_c \dots W_{\text{екол}}$ – витрати на реалізацію економічних, соціальних та екологічних функцій.

Критеріально-інформаційне забезпечення авторського підходу до організаційної диференціації аграрного бізнесу (тобто поділу такого на окремі організаційні типи) було побудовано на комплексному оцінюванні показників економічного, соціального та екологічного змісту (табл. 1).

Таблиця 1

Інформаційно-аналітична база аналізування ФРД сучасного вітчизняного аграрного бізнесу

	Функції		
	Економічні (Е), у т.ч. функція комерціалізації діяльності (Е _{кл}) та алокційна функція (Е _а)	Соціальні (С)	Екологічні (Екол)
Критерії	Конкурентоспроможність в реальних умовах ринкового середовища, у т.ч. вигідність ведення бізнесу та ресурсна ефективність	Інвестиції у соціальні аспекти діяльності підприємства	Використання і відтворення родючості ґрунту
Показники*	Рентабельність діяльності, % [1,7 ... 88,4] Прибутковість, грн. на га с.-г. угідь [536,0 ... 9762,0] Продуктивність праці, тис. грн. на 1 працюючого в рік [37,5 ... 165,0]	Рівень заробітної плати, грн./місяць [450,0 ... 4936,0] Частка оплати праці у витратах, % [4,2 ... 15,1] Податки, грн. на 1 га с.-г. угідь [min ... 77633,5]	Відповідність до рекомендованих співвідношень с.-г. культур у сівозмінах та розорюваності сільгоспугідь, інші**

Примітки* діапазон значень на прикладі підприємств – об'єктів дослідження;

** - інші елементи агротехнологій, що впливають на використання та відтворення родючості ґрунту в процесі с.-г. виробництва (у даній роботі не досліджувалися)

Джерело: авторська розробка з використанням даних за 2010-2016 рр.

В даному разі представлено дані щодо оцінювання сільськогосподарських підприємств Вінницької області. Як бачимо, сучасний вітчизняний аграрний бізнес демонструє широкий спектр показників за всіма критеріями. Все це у свою чергу надає підстави для групування сільськогосподарських підприємств із виділенням таких типів як конструктивний та опортуністичний, а також

певні гібридні варіанти. Відзначене є важливим, адже галузь отримує певні пільги і державну підтримку, і це, як правило, не взаємопов'язано із результатами господарювання; інколи ж в силу корупційних схем суб'єкти із гіршими результатами отримують більшу підтримку. Таким чином, чітка градація типу внутрішньофірмової поведінки та ефективності менеджменту повинна бути логічно вмонтованою у систему регуляцій. З іншого боку, оцінювання діяльності галузі також в цілому не може ігнорувати фактів наявності груп суб'єктів бізнесу із істотно гіршими результатами функціонування.

Висновки

1. Запропоновано авторську методологію аналізування аграрного бізнесу, яку побудовано на концепті функціональної результативності діяльності як головного критерію ідентифікації, типізації, групування аграрного бізнесу на основі використання системи оцінювання за відповідністю до показників ідеального організаційного типу.

2. Встановлено, що особливістю сучасного стану вітчизняного аграрного бізнесу стала висока варіативність показників, що можуть свідчити про тип поведінки (особливості внутрішньофірмової політики), що був сформований у ринкових умовах в різних організаційних групах.

3. Загальний стан галузі дозволяє зробити висновки про поширення типу діяльності із низькою функціональністю. Високі соціально-економічні показники було досягнуто у невеликій частині досліджуваних агроформувань. Використання поведінкового підходу до ідентифікації організаційних груп аграрного бізнесу вбачається у можливості цільового регулятивного впливу на таку поведінку з боку власників та вищого менеджменту з метою підвищення рівня оплати праці, мотивованості персоналу, інших соціально-економічних та екологічних ефектів мультиплікативного змісту.

Список використаної літератури

1. Саблук П. Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2015. – № 2. – С. 10-17

2. Лупенко Ю. О. Результати і проблеми реформування сільського господарства України / Ю. О. Лупенко, П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 26-38.

3. Гайдуцкий П. И. Аграрная реформа Л.Д. Кучмы в Украине: историко-экономические аспекты / П. И. Гайдуцкий // Экономика АПК. – 2015. – № 1 – С. 5-11.

4. Андрійчук В. Г. Виклики агробізнесу: пошук відповідей / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2015. – № 5 – С. 12–22.

5. Андрійчук В. Г. Проблемні аспекти регулювання функціонування агропромислових компаній / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2014. – № 2. – С. 5–22.

6. Дієсперов В. С. Еволюція сільськогосподарських підприємств / В. С. Дієсперов. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 290 с.

7. Пасхавер Б. Й. Концентрація та ефективність сільського господарства / Б. Й. Пасхавер // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 16–23.

8. Бородина Е. Какая модель агросектора нужна Украине? / Е. Бородина, И. Прокопа // Зеркало недели. – 2012. – № 18. – С. 1–8.

9. Кропивко М. Ф. Про інтегровані аграрні формування та перспективи їх розвитку в Україні / М. Ф. Кропивко. – Матер. загальних зборів Відділення аграрної економіки і продовольства НААН, 2014. – 38 с.

10. Данкевич А. Є. Організаційно-економічні складові раціонального господарювання / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. – 2011. – № 6. – С. 22-27.

11. Месель-Веселяк В. Я. Форми господарювання в сільському господарстві України (результати, проблеми, вирішення) / В. Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 13–23.

12. Макаренко П. М. Економічний потенціал різних форм аграрних підприємств / П. М. Макаренко, Л. Л. Мельник // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 89–97.

РЕФЕРАТ

Мета дослідження: обґрунтування науково-прикладних засад організаційної динаміки в аграрному секторі національної економіки та результативності функціонування аграрного бізнесу.

В основу авторських досліджень покладено концептуальну тезу про визначальну роль ідеального організаційного типу як елементарної економічної одиниці господарської системи. При цьому оцінювання підприємства передбачає визначення організаційних особливостей, які притаманні саме цьому типу господарської діяльності. Звідси універсальне підприємство за логікою своєї діяльності відповідає певним характеристикам, а його діяльність – функціям, які будуть визнані суспільством як прийнятні та забезпечуватимуть конкурентоспроможність в ринкових умовах. Представлено авторське тлумачення таких характеристик, критерії реалізації і функції. Оцінювання діяльності запропоновано за критерієм реалізації функцій в процесі функціонування.

Критеріально-інформаційне забезпечення авторського підходу до організаційної диференціації аграрного бізнесу (тобто поділу такого на окремі організаційні типи) було побудовано на комплексному оцінюванні показників економічного, соціального та екологічного змісту.

Все це дає підстави для групування сільськогосподарських підприємств із виділенням таких типів, як конструктивний та опортуністичний, а також певні гібридні варіанти. Відзначене є важливим, адже галузь отримує певні пільги і державну підтримку, і це не завжди взаємопов'язано із результатами господарювання. Таким чином, чітка градація типу внутрішньофірмової поведінки та ефективності менеджменту повинна бути логічно вмонтованою у систему регуляцій.

Апробацію даного підходу здійснено на прикладі сільськогосподарських підприємств Вінницької області. Загальний стан галузі дозволяє зробити висновки про поширення типу діяльності із низькою функціональністю. Високі соціально-економічні показники було досягнуто у дуже невеликій частині досліджуваних агроформувань. Використання поведінкового підходу до ідентифікації організаційних груп аграрного бізнесу вбачається у можливості цільового регулятивного впливу на таку поведінку з боку власників та вищого менеджменту з метою підвищення рівня оплати праці, мотивованості персоналу, інших соціально-економічних та екологічних ефектів мультиплікативного змісту.

Ключові слова: аграрний бізнес, сільськогосподарське підприємство, оцінювання, функціональність діяльності.

ABSTRACT

Research objective: to study the scientific and applied principles of organizational dynamics in the agrarian sector of the national economy and the effectiveness of the functioning of the agricultural business.

The basis of the author's research is based on the conceptual thesis about the decisive role of an ideal organizational type as the basic economic unit of the economic system. This evaluation of the enterprise provides a definition of organizational features that are inherent in this type of economic activity. Hence the Universal Enterprise logic of its activity meets certain performance and its activities – features that will be recognized by society as acceptable and ensure competitiveness in market conditions. Submitted by copyright interpretation of such characteristics, criteria and implementation functions. Evaluation of activity prompted by the criterion of functions in the process of operation.

Informational support of the author's approach to organizational differentiation of agricultural business (i.e. dividing this into separate organizational types) was built on the integrated assessment of indicators of economic, social and environmental content.

All this gives grounds for grouping of agricultural enterprises with a selection of such types as constructive and opportunistic, as well as some hybrid options. Following is important because the industry receives certain benefits and State support, and it is not always *vzâemopovâzano* with the results management so precise graduation type *vnutrišn'ofirmovoï* behavior and the effectiveness of management must be logically integrated in regulâcij.

Tested this approach implemented on the example of agricultural enterprises of Vinnytsia region. The general condition of the industry allows us to draw conclusions about the distribution of the type of activity with low functionality. The high socio-economic indicators has been achieved in a very small part of the studied agricultural. The use of behavioral approach to identify organizational groups, agribusiness is the opportunity to target regulatory impact on such behavior on the part of the owners and upper management in order to increase the level of remuneration, *motivovanosti* staff, other socio-economic and environmental effects of *mul'tiplikativnogo* content.

Keywords: agricultural business, agricultural company, evaluation of the functionality of the activity.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Мороз Олена Омелянівна, 21021, м. Вінниця, вул. Воїнів-інтернаціоналістів, 9-А, кв. 27, 0979859225, Вінницький національний технічний університет, завідувач кафедри підприємництва та фінансової діяльності, професор, д.е.н.

Кукель Галина Сергіївна, м. Вінниця, вул. Академічна, 58, кв. 8, Вінницький кооперативний інститут, викладач кафедри економіки і фінансів, к.е.н.

Кепко Валентина Миколаївна, м. Умань Черкаської обл., вул. Глібка 15, кв. 61, Білоцерківський національний аграрний університет, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування, доцент, к.е.н.